

Πρόσωπο και αγιότητα

Βασίλειος Τ. Γιούλτσης

Είναι δύσκολο να συλλάβει ο άνθρωπος το νόημα της αγιότητας. Στη σύγχρονη μάλιστα εποχή με την τρομακτική σύγχυση των ιδεών και των εναλλασσόμενων αντιφάσεων μπορεί να είναι ελάχιστοι εκείνοι, που προβληματίζονται πάνω στη σημασία της λέξης ή τις διαστάσεις του περιεχομένου της.

Η αγιότητα για τους πολλούς μένει μία απλησίαστη αξία, που συνδέεται μόνο με το Θεό. Παρ' όλα αυτά η αγιότητα είναι δεμένη με τη ζωή μας, που κυλά ακόμα κι αν δε θέλουμε να το πιστέψουμε μέσα στο χώρο και το χρόνο της Εκκλησίας. Ιδιαίτερα ως Χριστιανοί ζούμε σε μία χρονική διάσταση, που είναι προβολή του παρελθόντος, και το παρελθόν ως παράδοση της Εκκλησίας εκφράζει την ιστορία, που γράφτηκε με τις θυσίες και το αίμα των αγίων και των μαρτύρων. Το γεγονός, μάλιστα, ότι ο καθένας μας έχει βαφτιστεί στο όνομα του Τριαδικού Θεού, σημαίνει ένταξη σε μία πραγματικότητα, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες και τα μέσα για την προσέγγιση της αγιότητας. Το μόνο εμπόδιο είναι η υπέρβαση του έαυτού μας· όχι η έκμηδενιση της προσωπικότητας, όχι η έξαφάνιση των πνευματικών ποιοτήτων. Η μοναδική δυσκολία είναι η αποδέσμευση από τη δουλεία των αισθήσεων και των ένστικτων και στη συνέχεια ή χωρίς περιορισμούς και κρατούμενα αποδοχή του θελήματος του Θεού.

Οι άγιοι, που έζησαν στο παρελθόν, δεν είχαν διαφορετικές δυνάμεις και δυνατότητες από τις δικές μας. Ούτε κι οί εποχές τους για την αγιότητα ήταν πιο πρόσφορες από τη δική μας. Έζησαν μέσα στον κόσμο, κάτω από τις ίδιες ήθικες και πνευματικές συνθήκες μ' εκατομμύρια συνανθρώπων τους, και φυσικά με εκατομμύρια Χριστιανών. Η διαφορά τους όμως απ' εκείνους ήταν ότι αυτοί έναρμόνισαν τη ζωή τους με το νόμο του Θεού και δε δίστασαν να το ομολογήσουν με παρρησία όταν βρέθηκαν σε δίλημμα. Το στοιχείο αυτό του ήρωισμού είναι η μεγαλύτερη αρετή του αγίου. Μία αρετή που του δίνει τη δύναμη να βλέπει τα

πάντα κάτω από τὸ φῶς τῆς αἰωνιότητος, καὶ ἀπὸ τὴν προοπτικὴ αὐτὴ νὰ ἀξιολογεῖ τὸν κόσμον, τὶς χαρὲς, τὶς λάμπεις, τὶς ἐπιδιώξεις ἢ τὶς ματαιότητές του.

Ὁ ἅγιος δὲν προβάλλει τὸν ἑαυτό του. Προβάλλει πάντοτε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ σ' αὐτὸ προσανατολίζεται καὶ ἐντάσσεται ὀλοκληρωτικὰ μὲ μία ἐκπληκτικὴ ὑπακοή, ποὺ τὸν ἀποδεσμεύει ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν κόσμον. Κι ἐνῶ ζεῖ μέσα στὸν κόσμον μὲ ἀνθρώπινο σχῆμα καὶ προϋποθέσεις ἢ ὑποχρεώσεις, πολιτεύεται ὡς πολίτης τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἀληθινὸς ὑπήκοος τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἀποκτᾷ τὴ δυνατότητα νὰ ἀνυψώνεται πάνω ἀπὸ τὴ συμβατικότητα τῆς ζωῆς, πάνω ἀπὸ τὶς ἐφήμερες ἐκδηλώσεις της, πάνω ἀπὸ τὶς φαινομενικὲς της λαμπρότητες καὶ νὰ προσεγγίζει στὴ σφαῖρα τοῦ πραγματικοῦ, τοῦ τέλειου, τοῦ ἰδανικοῦ, στὴ σφαῖρα τῆς ἀγιότητος καὶ τοῦ Θείου. Μία τέτοια προσέγγιση σημαίνει πίστη, δύναμη ψυχῆς καὶ θέληση, μπροστὰ στὴν ὁποία εἶναι ἀνίσχυρη κάθε πίεση, κάθε στέρηση, κάθε δέσμευση, κάθε ταπείνωση καὶ κάθε μαρτύριο.

Αὐτὴ τὴ συγκλονιστικὴ πραγματικότητα τὴ βλέπουμε διάχυτη καὶ πλούσια στὴ ζωὴ τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐκεῖ ὅμως πού διακρίνεται χαρακτηριστικότερα εἶναι στὴ ζωὴ τῆς Θεοτόκου, ποὺ δὲν εἶναι ἀπλῶς μία ἁγία, ἀλλ' ἡ βασίλισσα τῶν ἁγίων, ἡ Παναγία μας. Σ' αὐτὴν θ' ἀναφερθοῦμε εὐλαβικὰ γιὰ ν' ἀντλήσουμε δυνάμεις ἀπὸ τὴν ἀγιότητά της, ποὺ δύο χιλιάδες χρόνια τώρα παραμένει φωτεινὸς δείκτης γιὰ τὸν κάθε πιστό.

Ἡ ἀγιότητα τῆς Παναγίας εἶναι κάτι ἀσύλληπτο γιὰ τὴν ἐποχὴ μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε ἐποχὴ. Γιὰ ν' ἀντιληφτοῦμε τὸ μέγεθός της πρέπει νὰ σκεφτοῦμε τὶς εὐθύνες, ποὺ δέχτηκε νὰ ἀναλάβει, δηλώνοντας στὸν ἀρχάγγελο —τότε στὸν εὐαγγελισμό— ὅτι ἀποδέχεται τὴν τιμὴ τοῦ Ὑψίστου γιὰ τὴ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ.

Σήμερα οἱ κοινωνικὲς συνθήκες εἶναι πολὺ διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς συνθήκες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Σήμερα χιλιάδες κοπέλες σ' ὅλο τὸν κόσμον καυχῶνται μὲ θρασύτητα γιὰ τὸν τίτλο τῆς ἀνύπαντρης μητέρας ποὺ κατέχουν, κι ὁ κοινωνικὸς ἔλεγχος ἢ περιορίζεται μόνον στὸ κύκλο τῶν συγγενῶν τους ἢ εἶναι τελείως ἀνύπαρκτος. Σήμερα ἡ οἰκογένεια ἔχει μεταβληθεῖ σὲ ἰδιωτικὴ συμβατικότητα καὶ συνήθως οὔτε ἡ πολιτεία, οὔτε ἡ κοινωνία, πολὺ περισσότερο οὔτε ἡ θρησκεία μποροῦν νὰ ἐλέγξουν τὶς ἐκτροπὲς ἢ τὶς παραμορφώσεις της.

Τότε ὅμως τὰ πράγματα ἦταν πολὺ διαφορετικὰ. Ποιὸς θὰ πίστευε στὰ λόγια τῆς ἀγνῆς παιδούλας ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὴ διάλεξε γιὰ τὴν ἀγιότητά της γιὰ νὰ γίνει μητέρα τοῦ Μεσσία; Τὸ νὰ φέρει στὸν κόσμον μία ἀνύπαντρη κοπέλα ἕνα παιδί ἦταν αὐταπόδεικτο παραστράτημα κι ἡ ποινὴ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου ἦταν σαφῆς· πάντοτε λιθοβολισμός. Ἡ οἰκογένεια κλεισμένη στὰ στενὰ παραδοσιακὰ της πλαίσια, ποὺ τῆς ἐπέβαλε ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ αὐστηρότητα, δὲν μποροῦσε νὰ νοηθεῖ χωρὶς πατέρα. Γι' αὐτὸ καὶ μόνον ὁ ἀναλογισμὸς τῆς κοινωνικῆς κατακραυγῆς, τῆς γενικῆς περιφρόνησης καὶ τῶν φοβερῶν ποινῶν τοῦ λιθοβολισμοῦ καὶ τοῦ

μαρτυρικού θανάτου μετά από μία τέτοια διαπίστωση, θα μπορούσε να δημιουργήσει πανικό. Παρ' όλα όμως αυτά ή ταπεινή κόρη τής Ναζαρέτ δηλώνει την απόλυτη υπακοή της στο Θεό κι αδιαφορεῖ για τις κοινωνικές συνέπειες τοῦ ἐγχειρήματός της.

Αὐτή ή υπακοή, αὐτή ή πίστη χωρίς κρατούμενα, αὐτή ή ἀντίρρητη ἀποδοχή τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ μπροστά στον κίνδυνο μίας γενικῆς περιφρόνησης κι ἐνὸς πιθανότατα ἐξευτελιστικοῦ θανάτου δείχνουν μίαν ὑπέροχη ψυχή, ἕναν ἀπαράμιλλο πνευματικὸ κόσμο, μία ἀδαμάντινη προσωπικότητα, μίαν ἀναμφισβήτητη ἀγιότητα. Αὐτὰ φυσικὰ ἦταν καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ προκάλεσαν τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιὰ νὰ γίνει τὸ θαῦμα τῆς ἐνανθρώπησης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θέωσης τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνα θαῦμα ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ταυτόχρονα τὴν ἀγάπη, τὴν ταπείνωση, τὴν ὑπακοή, τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγιότητα τῆς Παρθένου. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς Παναγίας. Βλέπει τὴ Θεία εὐνοια καὶ ἀντιπροσφέρει ὅ,τι ἀκριβότερο ἔχει ὅ,τι πολυτιμότερο διαθέτει. Κι αὐτὰ ὄχι μὲ βάση τὰ κριτήρια τοῦ κόσμου καὶ τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ μὲ βάση τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀγιότητα λοιπὸν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ συνάντηση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεό. Τὴ συνάντηση αὐτὴ προσδιορίζει πάντα κάτι σταθερὸ καὶ ἀναλλοίωτο, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ νόμος Του. Ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται νὰ ἐνταχτεῖ σ' αὐτὸ τὸ θέλημα, κι ἀκριβῶς ή ὄλη του ἐπιτυχῆς προσπάθεια εἶναι αὐτὴ ποὺ θὰ προσδιορίσει τὸ βαθμὸ τῆς ἀγιότητας. Κατὰ συνέπεια ή ἀγιότητα δὲν εἶναι ἕνα στατικὸ ἀξιολογικὸ μέγεθος, πολὺ περισσότερο δὲν εἶναι μία ἀπλησίαστη πνευματικὴ οὐτοπία. Εἶναι μία κλίμακα ἀρετῆς, ποὺ ή ἀντιστοιχία της ἀνταποκρίνεται στὴν πνευματικὴ ποιότητα τοῦ ἀνθρώπου, τὴ στιγμή ποὺ ἀγωνίζεται ἡρωικὰ νὰ συμμορφωθεῖ στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐτσι ή ἀγιότητα δὲν εἶναι μονοπώλιο ὀρισμένων προικισμένων ἀνθρώπων ή κύκλων, ἀλλ' ὁ καθένας μας μπορεῖ νὰ ζήσει στιγμὲς της, ὅταν ἀγωνιστεῖ νὰ ἀναστείλει ἀτομοκρατικὲς δεσμεύσεις, ποὺ τὸν μεταβάλλουν σὲ ἀνελεύθερη προσωπικότητα, σὲ δοῦλο ἀναγκαιοτήτων ποὺ γεννᾷ ή σάρκα, οἱ αἰσθήσεις καὶ ή κοινωνία. Οἱ ὑπερβάσεις τῶν ἀναγκαιοτήτων αὐτῶν εἶναι ἀναμφισβήτητα στιγμὲς ἀγιότητας, ἐνῶ ή δουλικὴ ἀποδοχή τους στιγμὲς πτώσης καὶ ἀμαρτίας. Ἡ προοδευτικὴ μείωση τῶν στιγμῶν αὐτῶν σημαίνει πρόοδο στὴν ἀγιότητα καὶ οὐσιαστικὴ προσέγγιση στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀξία λοιπὸν τῶν ἀγίων βρίσκεται στοῦ γεγονὸς ὅτι μ' ἕναν πραγματικὰ ἀξιοθαύμαστο ἀγῶνα πέτυχαν νὰ μειώσουν στοῦ ἐλάχιστο δυνατὸ τις στιγμὲς τῆς πτώσης κι ἔκαναν στὴ ζωὴ τους μονιμότερη τὴν ἀγιότητα. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ μυστικὸ τῆς ἀγιότητας, ὁ ἐξαγιασμὸς τῶν λεπτομερειῶν τῆς ζωῆς κι ή μεταμόρφωσή τους σὲ εὐκαιρίες τελείωσης. Πίσω ἀπὸ τὸ μυστικὸ αὐτὸ κρύβεται ὄχι μόνον ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἀγιότητα, ἀλλὰ καὶ κάθε δρόμος πρὸς τὴν ἀρετὴ ή τὴν ἐντιμὴ ἐπιτυχία. Αὐτὸς ὁ

δρόμος, πού εἶναι ἄνοδος, καί πολύ φυσικό νά ἔχει κι ὀπισθοχωρήσεις, φωτίζεται πάντοτε ἀπό τήν κορυφή καί γίνεται στόχος τοῦ ἀνθρώπου. Μόνο τοῦ ἀνθρώπου, γιατί μόνον ὁ ἀνθρωπος εἶναι φτιαγμένος γιά ν' ἀναζητᾷ τὸ τέλειο καί τὸ ἰδανικό.

Γιά νά γίνουν ὅμως ὅλα αὐτὰ χρειάζεται ὁ ἀνθρωπος νά φύγει ἀπὸ τὰ χαμηλά, νά σπάσει τὸ φράγμα τῆς ἀτομικότητας καί τοῦ βιολογισμοῦ, πού τὸν κρατᾷ δέσμιο στὶς μορφές τῆς ἀναγκαιότητας. Εἶναι ἀπαραίτητο νά προσεγγίσει τὴ σφαῖρα τοῦ πνεύματος γιά νά μεταβληθεῖ σὲ πρόσωπο καί ὡς πρόσωπο ν' ἀναζητήσει τὴ συνάντηση μὲ τὸν προσωπικό Θεό, τὴν προσέγγιση στὴν ἀγιότητα. Κατὰ συνέπεια ἡ ἀγιότητα συνδέεται μὲ τὰ πρόσωπα κι οἱ ἅγιοι πρῶτα ἀπ' ὅλα ἦταν πρόσωπα, ἀδιαμφισβήτητες προσωπικότητες.

Προσωπικότητα ἦταν καί παραμένει πάντα κι ἡ Παναγία. Μία φωτεινὴ μορφή πού στέκει ὡς πρότυπο κόρης, ὡς πρότυπο μητέρας καί ὡς πρότυπο ἀγίας. Μία μορφή πού μέσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες ἔγινε φάρος στὴ ζωὴ χιλιάδων ἀνθρώπων. Γιατί ἦταν πάντα στήριγμα καί καταφυγὴ τοῦ κάθε πονεμένου. Αὐτὴ τῆς ἡ ἀγάπη γιά τὸν ἀνθρώπινο πόνο τὴν ἔκανε στὴ συνείδηση τῶν πιστῶν Μεγαλόχαρη, Παντάνασσα, Παρηγορήτρα, Γοργοεπήκοο, Λαοδηγήτρια, Θεία Σκέπη. Τὰ θαύματα τῆς ἀγάπης τῆς καθημερινὰ συγκλονίζουν κι ἀποδεικνύουν μ' ἕναν ἀξιοθαύμαστο τρόπο τὴ δύναμη, πού τῆς ἔδωσε ἡ ἀγιότητα. Μία δύναμη ἀγάπης πού ἐλκύεται στὴ γῆ καί πάλι μὲ τὴν ἀγιότητα, τὴν πίστη, τὴν ταπείνωσή μας.

Ἡ ἐποχὴ μας στεγνὴ ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμό ἀναζητᾷ διέξοδο καί λύσεις στὰ προβλήματα πού τὴν ἀπασχολοῦν. Τὸ χάος τῶν ἰδεολογιῶν γεννᾷ συνέχεια ἀντιφάσεις κι αὐτὲς μὲ τὴ σειρά τους νέες ἀπειλὲς γιά νά μεταβάλουν τὴ ζωὴ μας σὲ ἀπελπισία. Κρίσεις στὶς ἀξίες, κρίσεις στὰ συστήματα, κρίσεις στὶς φιλοσοφίες, κρίσεις στὴν ποιότητα τοῦ ἀνθρώπου. Κι ἀναζητᾷμε τὸ μεγάλο θαῦμα μίας παγκόσμιας εἰρήνης, πού ὅσο πιὸ πολὺ μᾶς τὴν ὑπόσχονται τόσο αὐτὴ μᾶς ἀποφεύγει.

Ἐχασαν πολλοὶ τὴν ὑπομονὴ καί τὴν πίστη τους· μέσα στὴν ἀπελπισία τους διακηρύσσουν πὼς γιά νά μὴ γίνεται τίποτε, δὲν ὑπάρχει Θεός. Τραγικὸ τὸ κατάντημα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, πού θέλει μόνο θαύματα, πάντα θαύματα γιά νά πιστεύει. Σὰν τὸ μικρὸ παιδί πού ἀγαπᾷ μετὰ ἀπὸ τὴ γεύση τοῦ γλυκοῦ καί τὴν ἀπόκτηση αὐτῶν, πού θέλει. Τὸ θαῦμα εἶναι ἐκδήλωση ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, μὰ γιά νά γίνει χρειάζεται μία σπῆθα, ἕνα κάλεσμα, μία ζήτησι. Ὅλα αὐτὰ ἀνήκουν στὸν ἀνθρωπο κι ἐκφράζονται μὲ πίστη, μὲ ταπείνωση κι ἀγιότητα. Χωρὶς ταπείνωση καί πίστη κι ἀγιότητα ἄδικα περιμένουμε τὰ θαύματα, κι ἄδικα κυνηγᾷμε τὴν εἰρήνη.

Ἄν θέλουμε λοιπὸν εἰρήνη, ἡσυχία, ὁμαλότητα, εἴτε ὡς ἀνθρωποι, εἴτε ἀκόμα καί ὡς λαοὶ πρέπει νά βροῦμε αὐτὸ πού προκαλεῖ τὰ θαύματα. Κι εἶπαμε αὐτὸ πὼς εἶναι ἡ ἀγιότητα. Μέσα τῆς εἶναι ἡ πίστη, ἡ ταπείνωση, ἡ ὑπομονή, ἡ ἀγάπη, ἡ συγχωρητικότητα, ἡ ἀνοχή, ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ ἀγνότητα. Δὲν μᾶς ζητᾷ ὁ Θεὸς μὲ μᾶς

νὰ φθάσουμε στὴν κορυφή, μὲ μιᾶς νὰ τ' ἀποκτήσουμε ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ σωθοῦμε. Ζητᾷ ν' ἀρχίσουμε σιγὰ-σιγὰ καὶ ν' ἀγιάζουμε τὶς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς. Ἔτσι θ' ἀλλάξει ὁ κόσμος, γιατί τότε ἡ ἀγιότητα θὰ προκαλέσει τὸ μεγάλο θαῦμα. Τὸ βεβαιώνει ἡ Μεγαλόχαρη, ποὺ πάντα ἀπάντησε στὴν ἀγιότητα τῶν Χριστιανῶν μὲ θαῦμα.

Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «Πνευματικότητα καὶ κοινωνικὴ ζωή», ἔκδ. Π. Πουρναρὰ –Θέσ/νίκη

Πηγή: Ἱερά Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου Καρέα